

HABER

ARAM EKİN DURAN
eduran@ekonomist.com.tr

Düzenleme gelmezse maliyetler yükselecek

Patlayıcı yapımında kullanılan nitrat bazlı gübrelerin yasaklanması, son yıllarda yeni yatırımlarla 4,5 milyar dolarlık büyüklüğe ulaşan gübre sektöründe 2017 hedeflerini olumsuzya çevirdi. Sektör, 'yasak' yerine 'sıkı denetim' talep ediyor. Tarım arazilerinde ekim dönemi başlamadan yasak kalkmazsa, sektör temsilcileri çiftçilik maliyetlerinin en az yüzde 10 artacağını söylüyor.

Türkiye'de son yıllarda giderek artan terör olayları nedeniyle, haziran ayında patlayıcı yapımında kullanılan nitratlı gübrelerin yurtiçinde satışının yasaklanması, gübre sektörünün 2017 beklentilerini olumsuzya çevirdi. Yasağın kaldırılarak riskli gübre çeşitlerinin ticaretine ve kullanımına sıkı denetim getirilmesini talep eden sektör temsilcilerine göre, şubat ayına kadar yasak kalkmazsa 2017'de ekimi yapılacak tarım ürünlerinin maliyeti yükselecek ve kalitesi düşecek. Bu durumun özellikle çiftçilerin 2017 gelirlerinin en az yüzde 10'a varan oranda düşmesi anlamına gelebileceği belirtiliyor.

4,5 MİLYAR \$'LIK SEKTÖR

Türkiye gübre sektörünün büyüklüğü 4,5 milyar dolar seviyesinde. Sektörde direkt ve dolaylı olarak 100-150 bin çalışan bulunuyor. Türkiye şu anda, 2000 yılına kadar neredeyse tamamı ithal edilen organik gübrelerde ihracatçı konumunda. Yıllık 800 bin tonluk üretim var. Ancak kimyasal gübre konusunda Türkiye, dünyadaki önemli ithalatçılardan biri. Türkiye'de yılda yaklaşık 5,5 milyon ton kimyasal gübre tüketiliyor. Potasyum bazlı gübreler Güney Amerika, fosfat bazlı gübreler Uzakdoğu ve Çin, azot bazlı gübreler ise Türki Cumhuriyetler'den it-

İç tüketim ve ihracat artıyor (Bin Ton)

Yıl	Üretim	Tüketim	İhracat	İthalat
2012	3.661	5.384	316	2.086
2013	3.577	5.814	182	2.934
2014	3.548	5.472	287	3.167
2015	3.674	5.508	249	2.736
2016 (T)	4.180	5.900	550	2.950

(T): Tahmini

Hektar başına gübre kullanımı

Ülke	Tüketim (kg)
1 İngiltere	252
2 Almanya	211
3 Yunanistan	153
4 ABD	120
5 Türkiye	97
6 Dünya Ort.	116

hal ediliyor. Türkiye'de yılda 1,5 milyon ton tüketilen nitrat bazlı gübrelerin de yüzde 90'a yakını ithal ediliyor. Dünyadaki toplam gübre tüketimi 175 milyon ton civarında. Türkiye'nin toplam tüketimden aldığı pay ise yüzde 2 seviyelerinde. Yasaklanan nitrat bazlı gübre tüketiminde ise Türkiye, Almanya ve Fransa'dan sonra dünya üçüncüsü.

KRİTİK TARİH ŞUBAT

2016'da hem üretim hem de tü-

ketimde yüzde 10'lar civarında büyüyen gübre sektörü, 2017'ye karamsar giriyor. Zira yasaklanan nitrat bazlı gübreler; Türkiye'de hububat, çayır, mera, yem bitkileri, sebze, çay, pancar, pamuk gibi yeşil aksamı olan tüm bitkilerde temin edilip kullanılıyor.

Şimdi çiftçiler için de sanayiciler için de şubat ayında başlayacak ekim döneminde, hangi gübrenin kullanılacağı hala belirsiz. Gübre Üreticileri İthalatçıları ve İhracatçı-

ları Derneği Genel Sekreteri Sebattin Emül, son dönemde sektörde giderek artan depo ve tesis yatırımlarına dikkat çekerek, "Yasaklar, bu yatırımların geleceğini de tehlikeye sokuyor. Sektördeki ileriye gidişin yasaklarla geriletilmemesi lazım" diyor. Şubat ayına kadar bu yasak kararının geri alınmasını talep ettiklerini vurgulayan Emül, "Çünkü şubattan sonra hububatta nitrat bazı gübrelerin kullanılmaya başlanması gerekiyor. Nitratlı gübre yerine üre kullanımı olabileceğini ancak bu durumun ürün kalitesini de çiftçi maliyetlerini çok olumsuz etkileyeceğini söyleyebiliriz. Kesin bir oran veremezsek de gelirden yüzde 10'lar civarında bir gerileme olur" diye konuşuyor.

FİYATLAR ÇOK YÜKSELECEK

Yasaktan asıl etkilenen ve zor durumda kalanların çiftçiler olduğunu dile getiren Bağfaş Yönetim Kurulu Başkanı Yahya Kemal Gencer de, tüm ziraat uzmanlarının nitratlı gübrelerin alternatifi olarak başka gübre çeşidinin kullanılamayacağını vurguladığını hatırlatıyor. Amonyum nitrat ve kalsiyum amonyum nitratlı gübrelerin tek başına patlayıcı olmadığını anlatan Gencer, "Burada amonyum nitrat gübrelerin yasaklanması normal olabilir ancak kalsiyum amonyum nitratın yasaklanması kararı aceleyle gelen bir karar oldu" diyor.

Bugüne kadar pek çok terör eylemine sahne olan Fransa ve Almanya'da amonyum nitrat satışına yasak getirilmedi. Sıkı yönetmeliklerle ciddi bir denetim sağlandı. Kemal Gencer, Türkiye'nin ocak-nisan arasındaki dört aylık dönemde nitratlı gübre kullanımının 1 milyon ton olduğuna işaret ederek, "Bu miktar yıl boyunca 1,8 milyon tona çıkıyor. Şimdi kalsiyum amonyum nitrate izin çıksa bile hemen üretime geçip yetiştirmek çok zor. Çünkü kimsenin stokunda mal yok. Kullanıma izin verilince fiyatlar çok yüksek olacak" diye konuşuyor.

"Takip sistemi ile denetim sağlanabilir"

2015 yılında Türkiye'nin en büyük sanayi kuruluşları arasında 62'inci sırada yer alan **Toros Tarım**, gübre üretimi alanında Türkiye'deki toplam kurulu üretim kapasitesinin yüzde 38'ine sahip bir şirket. Yıllardır Türkiye'de yılda 5-5,5 milyon ton gübre tüketildiğini dile getiren **Toros Tarım** Genel Müdürü Hakan Goral, "Türkiye gübre tüketimi 90 kg/ha ile dünya ortalamasının altında ve gelişmiş ülkelerin ise çok gerisinde. Sektörün büyümesi için verimliliği ön plana alan bilinçli tüketicinin doğru ve dengeli gübreleme yapmaya başlamasına ihtiyaç var" diyor. Terör saldırıları nedeniyle gübre sektöründe uygulanan yasakların uzun vadede sektörü olumsuz etkileyeceğini kaydeden Goral, şunları

söylüyor: "Bir taraftan ülke ekonomisine katkıda bulunmak için yapılmış yatırımlar ve buralarda istihdam edilmiş işçilerin geleceği için plan yapmak şu aşamada mümkün değilken, bir tarafta da gelen mevsim itibarıyla bitkiye nitratlı gübre verme ihtiyacı olan çiftçi belirsizlik içinde ve her gün bayilerimiz ve sosyal medya aracılığı ile bize sıkıntılarını iletmeyi sürdürüyor. Zamanında verilemeyecek olan nitratlı gübrelerin ürün hasılatında düşüşe neden olacağı bilinen bir gerçek. Pek çok ülkede devreye alınmış 'takip edilebilirlik' sistemleri ile kötü amaçlı kullanımı minimize edip, hasılatın düşük olmasını önlemek mümkün."

Yasaklı kimyasal gübrelerin tüketimi

Ülke	(Bin ton)
1 Almanya	2.988
2 Fransa	1.149
3 Türkiye	851
4 Belçika	797
5 İspanya	784
6 İrlanda	577
7 Hollanda	574
8 İsveç	435
9 Birleşik Krallık	362
10 Danimarka	355

*2014 verileridir.

GÜBRE TALEBİ ARTACAK

Sektör 2017'ye bir yandan nitratlı gübre yasağı ve küresel konjonktürdeki sıkıntılarla girerken, diğer yandan yabancı yatırımlarına devam ediyor. Türkiye gübre sektörünün en önemli oyuncusu konumundaki Gübretaş'ın genel müdür vekili İbrahim Yumaklı, 2016'nın sektör açısından önemli gelişmelerin yaşandığı bir yıl olduğunu söylüyor. Yılın başında gübrede KDV'nin kaldırılması tüketimi olumlu etkilerken, yaz başında gü-

venlik nedeniyle nitratlı gübrelerin satışının geçici olarak durdurulması nedeniyle sektör alternatif ürünlerle yöneldi. Yumaklı, bu kapsamda Gübretaş'ın da çiftçilerin azotlu gübre taleplerini karşılamak üzere ürün portföyüne yeni gübre çeşitleri eklediğini kaydediyor.

Öte yandan tüm olumsuzluklara rağmen yatırım kararlılığının devam ettiğini vurgulayan İbrahim Yumaklı, 2017'de Samsun'da ve Kocaeli-Yarımca'daki yeni depolama tesislerinin hayata geçeceğini, İran'daki Razi Petrokimya'nın da büyümesini sürdüreceğini belirtiyor. Türkiye'nin dekar başına dünya ortalamasında gübre tüketimi yapması halinde, toplam tüketimi 7,5-8 milyon tona çıkabileceğine işaret eden Yumaklı, "Önümüzdeki yıllarda Türkiye genelinde hayata geçecek büyük sulama ve tarım projeleriyle tarım alanındaki talebin de yükselmesini bekliyoruz. Biz de üretim ve lojistik altyapımızı güçlendirerek kısa süre içinde satış miktarı kabiliyetimizi 2 milyon ton bandına çıkarmayı hedefliyoruz" diye konuşuyor.